

**Отич О.М.,
Флегонтова Н.М.**
Київ, Україна

ВПЛИВ ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА НА ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОГО ДОСВІДУ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ

«Кобзарю!
Знов до тебе я прихожу,
бо ти для мене совість і закон»
(Л.Костенко)

Ім'я Шевченка знане в усьому світі. Ніжний лірик, глибокий філософ, полум'яний революціонер, борець за правду і волю, він став символом України. Серед багатьох характеристик, якими наділяли його сучасники й послідовники – представники різних поглядів, професій і народів – чи не найвлучнішими були слова Івана Франка: «Він був селянський син і став князем в царстві Духа».

Творчість Тараса Шевченка концентрує у собі могутній духовно-моральний заряд. Він здатний формувати світоглядні основи особистості, утримувати в історії й передавати від покоління до покоління дух національної свідомості, виховувати в людині почуття краси, гармонії, досконалості, що відкривають нові горизонти духовності.

Твори Шевченка можна сміливо назвати святим фондом духовності, оскільки вони спрямовані на утвердження моральності, добротності, милосердя і свободи. А постать Шевченка ми ототожнюємо з Україною.

У січні 2014 року – час, що позначився в Україні трагічними випробуваннями політичними подіями, у Києві відбувся круглий стіл на тему «Тарас Шевченко – національний символ та моральний авторитет українського народу», де мали слово представники української інтелігенції – шевченкознавці. Учасники засідання ухвалили Рішення, в якому записано, що творчість Тараса Шевченка визнається національною святинею. І Кобзар, і всі твори Тараса Шевченка запропоновано розглядати як Конституцію українського духу.

Твори Шевченка перекладено більш ніж на сто мов світу. Вони близькі й зрозумілі усім народам, бо наснажені високою моральною силою. Мотиви, яких торкається автор, притаманні кожній людині, у якої відкрите серце.

У час, коли суспільство переживає глибоку духовну кризу, особливо важливим здається донести до кожної людини слово правди, слово свободи, моральності й духовності. І ці слова ми знаходимо у Тараса Шевченка. В першу чергу це стосується студентської молоді незалежно від віку, віросповідання, кольору шкіри. У нашій практиці роботи з іноземними студентами ми маємо цікавий досвід.

На початковому етапі навчання пріоритети надаються вивченню української мови, а отже, маємо можливість заглибитися в культуру країни навчання, її традиції, звичаї. Для цього потрібно зацікавити студента, показати всю красу і принади української мови, головне багатство народу, за допомогою чого ми занурюємося в освітнє середовище і пізнаємо світ.

У нашій практиці навчання української мови носить лінгводидактичну спрямованість, органічне поєднання форм аудиторної і позааудиторної роботи для розкриття можливостей кожного студента опанувати іншою, такою несхожою на його рідну, мовою. Цей процес відбувається за допомогою різних форм і засобів. (Спільне й відмінне: «Моя Батьківщина й Україна», «Українська мова і музика (народна пісня)»).

На нашу думку, вивчення української мови більш ефективно в процесі виконання народних пісень, читання віршів українських поетів, коли милозвучність мови, її мелодика сприймається не тільки розумом, але й емоційно чуттєво. Це сприяє пробудженню інтересу до творчості. Так, в рамках навчальної програми було відведено дві години вивчення теми «Тарас Шевченко - видатний син українського народу». Слід зазначити, що студенти усвідомлено готувалися до занять: працювали над перекладом тексту, шукали нові слова, щоб краще висловити свої емоції. Вони знали, що Шевченко любив народні пісні, часто слухав, як співають кобзарі, запам'ятовував, співав сам. Народна пісня допомогла йому стати поетом. Мабуть тому його вірші так легко лягають на музику і стали сьогодні народними. Музику на його вірші писали відомі композитори XIX і XX ст. – Я. Степовий, Кирило Стеценко, Яків Степовий, Микола Лисенко, Модест Мусоргський, Петро Чайковський. Її співають як оперні, так і естрадні співаки. У процесі вивчення творчості Шевченка студенти ознайомилися з музичними творами на слова

Т.Шевченка у виконанні Оксани Петрусенко («Нащо мені чорні брови»), тріо бандуристок («Така її доля»), «Піккардійської терції» («Садок вишневий коло хати») і співали самі: «Ой на горі роман цвіте», «Реве та стогне Дніпр широкий».

Так аудиторна робота мимоволі переросла у позааудиторну. Тема зацікавила студентів, вони відвідали музей Тараса Шевченка. Ознайомлення з шедеврами пензля Шевченка вразила молодь, яка намагалася передати свої почуття, обговорюючи експозицію, представлену в музеї, оскільки творчість Шевченка – це не лише літературно-поетичні твори а й велика мистецька спадщина, що налічує близько тисячі творів, які за рівнем мистецької досконалості стоять у ряду світових здобутків малярства.

Тому пропозицію провести літературно-музичний вечір «Kobzar-internationale» було прийнято одногосно. Результатом стало велике свято, присвячене дню народження Т. Г. Шевченка. Було складено сценарій за участі студентів усіх 12-ти навчальних груп, представників 20-ти країн світу. Студенти готували презентації, вчили вірші Т.Шевченка, які вони читали українською та рідною мовами, співали пісні на слова Т.Шевченка. Ознайомлення з творчістю Т. Шевченка не залишило байдужими студентську молодь. Згодом кілька студентів виявили бажання зробити свої дослідження в області порівняльної характеристики генія українського народу і видатних діячів мистецтва своєї країни, переклади текстів та поезій Т. Шевченка.

Треба було бачити, з яким трепетом вони працювали над текстами віршів, як вдумливо добирали слова, зважаючи, здавалося, кожную літеру. (Переклади окремих текстів див. у Додатках збірника).

Шевченко ніколи не втрачав своєї власної індивідуальності. Він поет незвичайної сили думки, глибини почуття й революційної пристрасті. Своїми безсмертними поезіями, живописними полотнами автор проповідував світлі ідеали добра, свободи, рівності, вказуючи шлях до кращого життя, впливаючи цим на розвиток і літератури, і мистецтва, і духовної культури.

Шевченко був щедро обдарований чудодійним хистом провидця. Він не лише прагнув, але й умів випереджати свій час, що доводять його твори, які залишаються

актуальними і сьогодні. Славетна збірка «Кобзар» увійшла до скарбниці світової культури й відкрила нову епоху не тільки в історії України, а й у духовності. Щедро обдарований природою, Шевченко мав два покликання: художника й поета, проте переважало в ньому останнє, що стало головним. Його слово захоплювало, пробуджувало, закликало до дії. Автор «Кобзаря» передусім був поетом сучасності. Він жив інтересами народу, поділяв його горе й радощі, виспівував свою любов і біль у кожному рядку. Засвоївши всі багатства передової людської думки, Шевченко піднісся на таку височінь, з якої міг повести народ за собою. Сучасники ще за життя поета писали про його геніальність: «Лише геній здатний засобом одного глибокого почуття вгадати і потреби народу і навіть цілого століття. Без полум'я поетичного на це не здатні жодна наука, жодні знання...» (З листа В. Білозерського до М. Гулака, 1846 рік).

Студенти-іноземці, як уже зазначалося, ознайомлюються з творчістю Тараса Шевченка в процесі вивчення української мови: вивчають біографію Кобзаря, читають вірші, слухають пісні на слова поета.

Залучаючи студентів-іноземців до українського мистецтва (починаючи з форм, близьких до їхнього сприйняття), бачимо, як вони опановують духовну культуру нашої країни. Тут величезну роль відіграє освітнє середовище, яке сприяє ознайомленню з українською культурою і має вплив на розвиток духовного досвіду студентів-іноземців, перетворюючи їх на суб'єктів освітньої діяльності, що впливає на розвиток їхньої власної духовності. З українською поезією, народними піснями, засвоюється дух української культури. Відбувається тонка взаємодія у сфері духовності: молода людина проникає в українську культуру, а в її свідомість проникає український дух.

Поезія, малярство, музика сприяють міжкультурній комунікації, формують людину культури і вводять її у світ мистецтва спілкування. Обставини, що впливають на практичну реалізацію розвитку духовності виховання, пов'язані з особливостями національної культури й менталітету народу.

Ім'я Тараса Шевченка завжди на часі. Особливо у перші весняні дні, дні духовного пробудження, коли вся Україна і все прогресивне людство вшановують пам'ять Великого Кобзаря.

Для студентів Національного авіаційного університету кожна весна починається з «Шевченківського березня». Щодня відбуваються заходи, присвячені видатному синові українського народу: Міжнародний флешмоб «Global Shevchenko», літературно-мистецька вітальня «Нас єднає Шевченкове слово», конкурс презентацій «Шевченко – це народ і, як народ, він вічно буде жити», конкурс есе «Хто для мене Шевченко?», квест «Чи знаємо ми Шевченка?», лекції, засідання за круглим столом, наукові дискусії тощо.

Проте, одним з найяскравіших по праву можна назвати літературні читання «Kobzar International», що були проведені у Центрі міжнародної освіти Національного авіаційного університету. Тут навчаються хлопці й дівчата з найвіддаленіших куточків світу. Різні за віком, віросповіданням, кольором шкіри, характером, системою виховання, вони прагнуть знань та діалогу культур.

Необхідно зауважити, що студенти-іноземці відкриті до нашої культури. Вони відвідують музеї, театри, читають українську літературу, охоче беруть участь у культурних заходах. «Шевченківський березень» дав можливість слухачам Центру міжнародної освіти більше дізнатися про Шевченка - поета, художника, революціонера, патріота, Людини, що гідно пройшла життєвий шлях від кріпака до академіка Академій мистецтв. Тому так щиро пройнялася студентська молодь ніжною лірикою поезій «Садок вишневий», «Сонце заходить, гори чорніють...» та палкими рядками «Заповіту» і «Рече та стогне Дніпр широкий».

Поезія «Заповіт» - складна палітра переживань автора: від спокійних роздумів про неминучість смерті до палкого заклику до боротьби за волю рідного краю. Іван Франко так схарактеризував цей твір: «Перед нашим духовним зором уся Україна, огріта любов'ю поета». Цей монолог-спонука співзвучний настроям не лише українського народу, а й народам світу, що борються за свою свободу й незалежність. «Заповіт» Тараса Шевченка звучав мовами народів світу

(українською, китайською, литовською, англійською, французькою, іспанською, арабською, фарсі, турецькою, російською...).

Готуючись до Шевченківських читань, багато хто зі студентів-іноземців підготував свою версію-переклад Кобзаревих рядків. Пізніше зі сцени устами студентів з Іраку, Лівії, Палестини «Заповіт» прозвучав з особливими нотками суму за рідною батьківщиною, надією на мир і спокій в усьому світі.

Ознайомлення з творчістю Т. Шевченка не залишили байдужими слухачів. Можна вважати, що це свято досягло глибин сердець і сприяло духовному піднесенню іноземних студентів. А в душах юних залишилося полум'яне слово Тараса.

Твори Тараса Шевченка стали образом і мірилом духовних вершин нації для студентів-іноземців, які нещодавно приїхали на навчання до України і прагнуть якомога більше дізнатися про культурну спадщину нашої країни. Опановуючи культуру країни перебування, встановлюючи контакти з оточенням, заглиблюючись у вивчення мови, осягаючи нове, невідоме, беручи це у свій світ, студенти набувають духовний досвід, що цінніше, аніж просто підготовка до навчання у закладі вищої освіти.

Ім'я Тараса Шевченка стоїть поруч з Шекспіром, Шиллером, Міцкевичем, Пушкіним, Гоголем... Його творчість стала спадкоємницею всієї духовності українського народу і має не лише національне, а й світове значення.

Поет навчав любові й пошани найсокровенніших національних традицій, плекав надію про органічне засвоєння кращих надбань чужих культур:

«Учітесь, читайте
І чужого научайтесь,
Й свого не цурайтесь...»

Шевченко – цілий світ. Світ образів, почуттів, думок, ідей. Його ім'я вічне, як вічне прагнення свободи та справедливої боротьби за незалежність України та її народу.

В статье рассматривается проблема формирования духовного опыта студентов-иностранцев посредством украинской культуры (в частности, как влияет на этот процесс творчество Тараса Шевченко).

Особое внимание уделено вопросу приобщения студентов к достижениям украинской культуры, что способствует адаптации и социализации иностранных студентов в украинской духовной среде.

Частично рассматривается проблема изучения украинского языка как основы нашей культуры, поскольку через призму эстетического значения слова мы воспринимаем художественные образы, неисчерпаемым родником которого являются страницы украинской классики, созданные мастерами слова, величайшим из которых остается Тарас Шевченко. Язык, культура, искусство – это путь к духовному росту личности, формированию духовного опыта студенческой молодежи.

В процессе обучения в вузе студенты задействованы как в учебной, так и во внеаудиторной работе, что способствует развитию их интеллекта, расширению кругозора, формированию системы профессиональных знаний и таких личностных качеств, как ответственность, целеустремленность, требовательность, доброжелательность, взаимопонимание, толерантное отношение к другим культурам и уважение к их представителям.

Олена Миколаївна Отич, доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-методичної роботи та міжнародних зв'язків ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України
Тел. +380664573892

Елена Николаевна Отич, доктор педагогических наук, профессор, проректор по научно-методической работе и международным связям Государственного высшего учебного заведения “Университет менеджмента образования” Национальной академии педагогических наук Украины

Наталія Миколаївна Флегонтова, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних та природничих дисциплін Центру міжнародної освіти Інституту міжнародного співробітництва та освіти Національного авіаційного університету
Тел. +380506518550

Наталья Николаевна Флегонтова, кандидат педагогических наук, доцент кафедры филологических и естественных дисциплин Центра международного образования Института международного сотрудничества и образования Национального авиационного университета

